

Студент 3 курсу  
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

## **ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК**

*Анотація. Розглянуто особливості обліку операцій із використанням платіжних карток. Описано відображення в бухгалтерському обліку операцій із використанням платіжних карток у комерційних банках України. Сформульовано переваги та недоліки розвитку банківських платіжних карток.*

*Аннотация. Рассмотрены особенности учета операций с использованием платежных карточек. Описаны отражения в бухгалтерском учете операций с использованием платежных карточек в коммерческих банках Украины. Сформулированы преимущества и недостатки развития банковских платежных карточек.*

*Annotation. The article discusses the features of accounting transactions with payment cards. The accounting transactions with payment cards in commercial banks of Ukraine were described. The advantages and disadvantages of bank cards development were formulated.*

*Ключевые слова: банківська платіжна картка, банк-емітент, банк-еквайр, безготівкові розрахунки, корпоративна картка.*

Завдяки технічному прогресу, відбувається розвиток безготівкових розрахунків, вдосконалення наявних і виникнення нових форм і способів платежів. У даний час, безготівкові розрахунки з використанням платіжних карт широко застосовуються на практиці. Безготівкові розрахунки на території України мають право здійснювати як юридичні, так і фізичні особи.

Дослідженням банківських операцій із платіжними картками займалися такі вчені, як: Кіндрацька Л. М., Табачук Г. П., Сорохман О. М., Бречко Т. М., Мороз А. М. та ін. [1 – 3].

Метою дослідження є визначення особливостей відображення в обліку розрахункових операцій із використанням платіжних карток.

Завданням дослідження є розгляд теоретичних аспектів проведення операцій банку з використанням платіжних карток.

Об'єкт дослідження – використання платіжних карток комерційним банком.

Предметом дослідження є облік операцій із використанням платіжних карток.

Безготівкові розрахунки – перерахування певної суми коштів з рахунків платника на рахунок одержувача, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, внесених ними готівки в касу банку, на рахунки одержувачів. Ці розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях або в електронному вигляді [5]. Одним із прогресивних інструментів у розвитку безготівкових розрахунків є пластикова картка. На сьогоднішній день у розрахунках між підприємствами все частіше застосовують банківські платіжні картки або, як їх ще називають, корпоративні картки. На вигляд така картка схожа на візитку з пластику і належить банку, у якому відкрито картковий рахунок. Вона дає можливість розпоряджатися коштами на картрахунках юридичних і фізичних осіб, здійснювати безготівкові платежі в магазинах, готелях, АЗС, брати готівку в банкоматах та касах банків під час відряджень та в повсякденному житті.

Платіжна карточка – спеціальний платіжний засіб, що використовується для ініціювання переказування грошей з рахунка клієнта з метою оплати вартості товарів і послуг та отримання грошей у готівковій формі в касах банків, через банківські автомати [5].

Одним із різновидів платіжної картки є корпоративна картка. Це платіжна картка, емітована на ім'я довіреної особи клієнта – юридичної особи або фізичної особи-підприємця. При цьому довірена особа клієнта – фізична особа, визначена в договорі між емітентом та клієнтом (дорученням клієнта), якій клієнт довірив здійснення операцій за рахунок частини або всіх коштів, що обліковуються на його картковому рахунку, з використанням окремої платіжної картки, емітованої на ім'я цієї особи. Слід зазначити, що власниками карток можуть бути повнолітні дієздатні фізичні особи, які перебувають у трудових відносинах з юридичною або фізичною особою – суб'єктом підприємницької діяльності, тобто власником спеціального карткового рахунку [6].

Корпоративні картки для юридичних осіб мають службовий характер і призначені для оплати витрат підприємства його працівниками. Кожна операція з використанням такої картки документується, дозволяє підзвітним особам легко звітувати перед бухгалтерією. В Україні існує два види корпоративних карток:

1) дебетна – надає можливість здійснювати операції в межах залишку коштів на картковому рахунку (VISA Electron, Cirrus/Maestro);

2) кредитна – надає можливість здійснювати операції як за рахунок залишку коштів на картковому рахунку, так і в межах встановленого ліміту овердрафту по рахунку (VISA Gold, VISA Classic, VISA Business, EC/MC Mass, EC/MC Standard, EC/MC Silver, EC/MC Gold) [1, с. 83–84].

Одне підприємство може мати необмежену кількість картрахунків як в одному банку, так і в різних. Картки можуть бути різного класу: VISA Gold – для керівника, VISA Business – для заступника, а VISA Classic – для звичайного працівника [2, с. 356–358].

Для отримання платіжної картки клієнт банку відкриває картковий рахунок: картковий рахунок для юридичних і фізичних осіб – суб'єктів господарювання – на балансовому рахунку 2605 АП "Кошти на вимогу суб'єктів господарювання для здійснення операцій з використанням платіжних карток"; картковий рахунок для фізичних осіб на балансовому рахунку 2625 АП "Кошти на вимогу фізичних осіб для здійснення операцій з використанням платіжних карток" [1, с. 84].

Банки виконують різні операції з платіжними картками. Обсяг послуг залежить від виду картки і платіжної системи. Переказ коштів на картрахунки фізичної особи може виконуватися за рахунок внесення готівки через банкомат, касу банку-емітента, іншого банку шляхом переказу коштів із своїх поточних або депозитних рахунків, а також із рахунків інших осіб за їх дорученням. Банки самостійно розробляють порядок бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток з урахуванням особливостей внутрішньобанківської платіжної системи, дотримуючись основних принципів бухгалтерського обліку [6].

Під час проведення операції з поповнення коштів на картрахунку в банку-емітенті здійснюють такі бухгалтерські проведення:

у разі внесення готівкових коштів через касу:

Дт рахунки для обліку готівкових коштів;

Кт 2625 кошти на вимогу фізичних осіб для здійснення операцій із використанням платіжних карток.

У разі переказу з поточних та інших рахунків:

Дт рахунки клієнтів (2620, 2630), інші рахунки;

Кт 2625 Кошти на вимогу фізичних осіб для здійснення операцій з використанням платіжних карток.

У разі проведення розрахунків за придбані із застосуванням платіжної картки товари та отримані послуги в банку-еквайрі здійснюють такі бухгалтерські проведення:

на суму оплати за товари, що здійснена банком-еквайром до одержання коштів від банку-емітента;

Дт 2924 транзитний рахунок за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток;

Кт 2600 кошти на вимогу суб'єктів господарювання (рахунок одержувача);

на суму одержаного покриття з банку-емітента;

Дт коррахунки;

Кт 2924 транзитний рахунок за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток.

Якщо банк-еквайр одночасно є банком-емітентом, то в разі переказу/зарахування коштів за товари під час переказу:

Дт картрахунки клієнтів (2605, 2625, 2655);

Кт 2924 транзитний рахунок за операціями, здійсненими з використанням платіжних карток [2, с. 107–109].

Для забезпечення розрахунків із використанням банківських платіжних карток банки впроваджують широкую мережу обладнання – банкомати, постермінали та імпринтери, що забезпечують їм можливість здійснювати іншу функцію – еквайринг – це виконання розрахунків за операціями з використанням платіжних карток.

Банк-еквайр – банк, у якому відкриті рахунки підприємств торгівлі та побутового обслуговування населення, що обслуговують держателів платіжних карток.

Банк-емітент – установа банку, яка випускає в обіг платіжні картки [7].

Обслуговування торгівців і виконання розрахунків із ними за операціями, здійсненими із застосуванням платіжних карток, банк-еквайр проводить на підставі договору.

У бухгалтерському обліку видача готівки через банкомат відображається так:

видача готівки через банкомат власнику платіжної картки на суму заявленої готівки з урахуванням комісійної винагороди:

Дт 2920 "Транзитний рахунок за операціями, здійсненими платіжними картками через банкомат";

Кт 1004 "Банкноти та монети в банкоматах".

Якщо операція отримання готівки проведена в банкоматі іншого банку (під час переказу з карткових рахунків власників платіжних карток, відкритих в інших банках):

у банку-емітенті :

Дт 2605 "Кошти на вимогу суб'єктів господарювання для здійснення операцій з використанням платіжних карток";

Кт коррахунку;

у банку-еквайрі:

Дт коррахунку;

Кт 2920 "Транзитний рахунок за операціями, здійсненими платіжними картками через банкомат" [1, с. 86–90].

Власник банківської платіжної картки має цілу низку переваг над готівкою: надійність збереження власних коштів при втраті платіжної картки, достатньо тільки повідомити банк про втрату картки; зручність при розрахунку за певні товари чи послуги як у нашій країні, так і за кордоном.

Оскільки автоматична конвертація здійснюється за більш вигідним курсом, ніж в обмінних пунктах, то можна проконтролювати свої витрати; картковий рахунок може бути відкритий у гривнях, доларах та іншій валюті або ж у двох різних валютах водночас, що дає економію за рахунок зменшення витрат на конвертацію валют; щомісяця банк, у якому у власника платіжної картки відкритий карт-рахунок, здійснює нарахування відсотків на залишок грошових коштів на картрахунку. Також у власників платіжних карток нещодавно з'явилася ще одна можливість оплачувати рахунки не виходячи з дому.

Одним із недоліків є те, що використання банківських платіжних карток на території України можливе ще не повсюдно, оскільки ринок цих послуг у нас ще на стадії розвитку, а це призводить до того, що цими "благами цивілізації" можуть користуватися підприємства й фізичні особи у великих населених пунктах. Ще один недолік – те, що певні типи карток можуть обслуговуватися лише в певних банкоматах. Наклейки з емблемами БПК на банкоматах вказують перелік карток, які вони обслуговують. До недоліків банківських платіжних карток можна зарахувати також:

вплив на них природних чинників (перепад температури, волога, прямі сонячні промені, механічні навантаження);

якщо власник платіжної картки забув або втратив ПІН-код, деякі банки беруть додаткову плату;

можливі зломи комп'ютерних мереж банку хакерами, перехоплення даних про банківські платіжні картки і його власників при розрахунках через мережу Інтернет. Така ситуація може призвести до того, що хтось може скористатися вашими грошовими коштами на картрахунку;

банкрутство банку. Призводить до замороження (повної або часткової втрати) грошових коштів на картрахунку до її відшкодування.

За останні роки платіжні картки стали неодмінним атрибутом нашого життя. Використання банківських платіжних карток – це сучасна тенденція, якісний стандарт обслуговування клієнтів. Використання пластикових карток має переваги й недоліки як зі сторони банків, так і для клієнтів. Розвиток карткової індустрії забезпечує підвищення прозорості фінансових операцій, знижує витрати, пов'язані з обслуговуванням готівкового обігу.

Отже, сьогодні за допомогою карток є можливість сплачувати використання мобільного зв'язку, покупки в Інтернеті, отримувати доступ до дистанційного управління банківськими рахунками, користуватися всілякими дисконтними і бонусними програмами, таким чином можна сказати, що використання платіжних карточок є досить зручним та доступним у наш час.

*Наук. керівн. Тирінов А. В.*

---

**Література:** 1. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у комерційних банках України : навч. посібн. / Л. М. Кіндрацька. – К. : КНЕУ, 1999 – 432 с. 2. Табачук Г. П. Фінансовий облік у банках : навч. посібн. / Г. П. Табачук, О. М. Сорохман, Т. М. Бречко. – К. : УБС НБУ, 2009. – 443 с. 3. Мороз А. М. Банківські операції / А. М. Мороз. – К. : КНЕУ, 2002. – 476 с. 4. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22 (зі змінами та доповненнями) // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2006. – Вип. 9. – С. 46–110. 5. Глебова Н. В. Облік у банках : навч. посібн. / Н. В. Глебова, Л. М. Стиренко. – Х. : ХНЕУ, 2009. – 308 с. 6. Правила бухгалтерського обліку операцій з використанням платіжних карток у банках України, затверджені постановою правління НБУ від 17.11.2010 р. 7. Банківські інформаційні системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubooks.com.ua/books>.